

NBP

Narodowy Bank Polski

Monety kolekcjonerskie

**Skarby
Stanisława Augusta**

**Kazimierz III Wielki
(1333–1370)**

Skarby Stanisława Augusta

Wyjątkowa seria złotych i srebrnych monet kolekcjonerskich o nominałach 500 zł i 50 zł – „Skarby Stanisława Augusta” – odwzorowuje słynną osiemnastowieczną serię medalierską z wizerunkami królów Polski wykonaną na zlecenie Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Królewskie medale powstawały w mennicy warszawskiej w latach 1791–1797/1798. Ich twórcami byli dwaj wybitni medalierzy Jan Filip Holzhaeuser i Jan Jakub Reichel. Medale były wzorowane na portretach namalowanych w latach 1768–1771 przez Marcella Bacciarellego do Pokoju Marmurowego w Zamku Królewskim w Warszawie. Monety emitowane przez Narodowy Bank Polski są wiernymi replikami medali, zachowują średnicę i wysokość reliefu oryginałów. Dotyczy to portretów królewskich prezentowanych na rewersach monet. Odwrotne strony medali z życiorysami królów, umieszczone na awersach monet, zostały pomniejszone, ponieważ towarzyszy im otok z nazwą państwa, godłem Rzeczypospolitej, nominałem oraz rokiem emisji. Życiorysy monarchów, jak również napisy na awersach medali towarzyszące portretom władców, zredagowane są po łacinie. Ostatecznej redakcji tych tekstów dokonał zapewne sam król Stanisław August. Imiona monarchów w języku polskim umieszczone zostały na boku monet; tamże znajduje się nazwa serii „Skarby Stanisława Augusta”.

Poczet królów polskich wykonany na zlecenie Stanisława Augusta Poniatowskiego składał się z wizerunków 23 monarchów. Był tu o jeden portret królewski więcej niż na obrazach Bacciarellego, którego cykl obejmuje 22 obrazy. Dodatkowy portret Stanisława Leszczyńskiego, umieszczony na medalu, powstał najprawdopodobniej na podstawie obrazu Jana Bogumiła Plerscha. Obie serie, malarska i medalierska, zaczynają się od Bolesława Chrobrego, a kończą wizerunkiem Augusta III Sasa. W Pokoju Marmurowym od XVIII wieku naczelne miejsce zajmuje jednak kilkakrotnie większy od pozostałych królewskich portretów wizerunek Stanisława Augusta w pełnej postaci, w stroju koronacyjnym. Zapewne więc i serię medalierską zamykać miał medal z wizerunkiem aktualnie panującego monarchy. Abdykacja, emigracja i rychła śmierć króla w początku 1798 r. uniemożliwiły realizację tego zamierzenia.

Seria monet „Skarby Stanisława Augusta” obejmuje 24 wizerunki monarchów – 23 z oryginalnej serii królewskiej oraz portret Stanisława Augusta, odtworzony według medali z epoki. Tak jak w XVIII wieku medale, monety będą bite w złocie i w srebrze.

Od 2013 r. monety z tej serii są emitowane przez Narodowy Bank Polski trzy razy w roku.

Tomasz Bylicki
starszy kustosz
Muzeum Historyczne m. st. Warszawy

Syn Łokietka, pierwszy prawa ojczyste zebrał i ułożone w Wiślicy ogłosił, miast wiele obwarował, Ruś Czerwoną do Korony przyłączył, pragnął zrobić i zrobić szczęśliwymi obywateli i rolników; ostatni z domu Piasta król. Umarł roku 1370, mając lat 60, panował lat 33. dnia 5. listopada.

Kazimierz III Wielki (1333–1370)

Czwarta z serii moneta ukazuje popiersie syna Władysława Łokietka, Kazimierza, który zyskał przydomek Wielki z powodu ogromnych zasług w odbudowie monarchii piastowskiej – choć stał się ostatnim władcą tej pierwszej polskiej dynastii.

Medalerski wizerunek króla jest swobodnym nawiązaniem do portretu autorstwa Marcella Bacciarellego (odmienna korona i strój, wyeksponowana tarcza z ukoronowanym lwem, pokazującym – w odbiciu lustrzanym – herb przyłączonej Rusi Czerwonej).

Na rewersie medalu (na monecie w nieco skróconym tekście) czytamy w tłumaczeniu: *Syn Łokietka, pierwszy prawa ojczyście zebrał i ułożone w Wiślicy ogłosił, miast wiele obwarował, Ruś Czerwoną do Korony przyłączył, pragnął zrobić i zrobił szczęśliwymi obywateli i rolników; ostatni z domu Piasta król. Umarł roku 1370, mając lat 60, panowawszy lat 33. dnia 5. listopada.*

Długie panowanie Kazimierza Wielkiego, urodzonego w 1310 r., przyniosło krajowi wiele pożytków. Król utrwalił władzę w dziedzicznych dzielnicach – Wielkopolsce, Ziemi Sieradzkiej i Wieluńskiej, Małopolsce oraz na Kujawach. Tracąc na rzecz zakonu krzyżackiego Pomorze Gdańskie, a w 1348 r. na rzecz Czech księstwa śląskie, skierował ekspansję na wschód i południe. Przyłączył Ruś Halicko-Włodzimierską (Ruś Czerwoną); zhołdowane zostało Mazowsze i Podole. Powstał szlak handlowy łączący Morze Bałtyckie z Czarnym. Gospodarka przeżywała rozwój, wsparty modernizacyjnymi działaniami – unifikacją prawa, lokacjami miast, reformami skarbowymi i wojskowymi. Kraj opatrzoneo dziesiątkami nowych zamków, wieloma świeckimi i kościelnymi budowlami. W 1364 r. król ufundował Akademię Krakowską – pierwszy polski uniwersytet. Przeprowadził reformę monetarną, tworząc nowe jednostki monetarne, w tym pierwszą rodzimą grubszą monetę srebrną – grosz krakowski.

Marta Męciewska
b. kurator Gabinetu Numizmatycznego
Zamku Królewskiego w Warszawie

Monety kolekcjonerskie Kazimierz III Wielki

Nominał 500 zł
metal: Au 999,9/1000
stempel: zwykły
średnica: 45 mm
masa: 62,2 g
nakład: do 750 szt.

projektant: rewers – Anna
Wątróbska-Wdowiarska
awers oraz napisy na
rewersie – Robert Kotowicz
producent: Mennica Polska S.A.
na zlecenie NBP
emisja: 3 marca 2014 r.

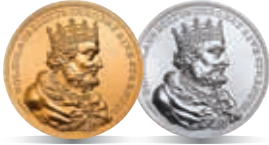

Nominał 50 zł
metal: Ag 999/1000
stempel: zwykły
średnica: 45 mm
masa: 62,2 g
nakład: do 5000 szt.

projektant: rewers – Anna
Wątróbska-Wdowiarska
awers oraz napisy na
rewersie – Robert Kotowicz
producent: Mennica Polska S.A.
na zlecenie NBP
emisja: 3 marca 2014 r.

Bolesław Chrobry
(992-1025)

Władysław Jagiełło
(1386-1434)

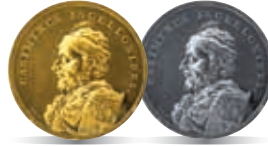
Wacław II Czeski
(1291-1305)

Władysław Warneńczyk
(1434-1444)

Władysław Łokietek
(1320-1333)

Kazimierz Jagiellończyk
(1447-1492)

Kazimierz Wielki
(1333-1370)

Jan Olbracht
(1492-1501)

Ludwik Węgierski
(1370-1382)

Aleksander Jagiellończyk
(1501-1506)

Jadwiga Andegaweńska
(1384-1399)

Zygmunt I Stary
(1506-1548)

Zygmunt August
(1548-1572)

Michał Korybut Wiśniowiecki
(1669-1673)

Henryk Walezy
(1573-1575)

Jan III Sobieski
(1674-1696)

Stefan Batory
(1576-1586)

August II Mocny
(1697-1706, 1709-1733)

Zygmunt III Waza
(1587-1632)

Stanisław Leszczyński
(1705-1709, 1733-1736)

Władysław IV Waza
(1632-1648)

August III Sas
(1733-1763)

Jan Kazimierz Waza
(1648-1668)

Stanisław August Poniatowski
(1764-1795)

Projekt monety w przygotowaniu

Emisja wartości kolekcjonerskich stanowi okazję do upamiętnienia ważnych historycznych rocznic i postaci, jak i do rozwijania zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

Zapraszamy do zapoznania się z planem emisji na stronie: www.nbp.pl/monety. Sprzedaż monet kolekcjonerskich emitowanych przez NBP jest prowadzona w oddziałach okręgowych NBP oraz przez sklep internetowy NBP.

Na Państwa dodatkowe pytania odpowiedzą nasi konsultanci pod numerami: 801 044 410 oraz 22 313 04 44.

Następna moneta z serii: „Skarby Stanisława Augusta” – Ludwik Węgierski ukaże się we wrześniu 2014 r.

Narodowy Bank Polski jest centralnym bankiem państwa odpowiadającym za politykę pieniężną i stabilność cen. Jego funkcje określa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i Ustawa o NBP. NBP ma wyłączne prawo emisji pieniądza. Jako bank centralny nie prowadzi rachunków bankowych obywateli, nie przyjmuje od nich lokat, ani nie udziela kredytów. Prowadzi natomiast obsługę budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego, a także podmiotów sektora finansów publicznych. Gromadzi rezerwy walutowe państwa i zarządza nimi. Pełni funkcję banku banków, tworząc warunki dla działania systemu bankowego. Jest również wiodącym ośrodkiem naukowo-analitycznym w dziedzinie ekonomii i rynków finansowych. Więcej o NBP: www.nbp.pl

Narodowy Bank Polski

Dbamy o wartość pieniądza